

VERGİ HARCAMALARI

Devletler, belirli ekonomik ve sosyal amaçlarını daha etkin gerçekleştirmek için, belirlenen bir sektöre, meslek veya mükellef gruplarına ya da faaliyete destek olmak amacıyla vergisel ayrıcalıklar uygulayabiliyor. Bu uygulamalar vergi harcaması olarak adlandırılıyor.

Devletler kamu hizmetlerini gerçekleştirmek ve bunun sonucu ortaya çıkan kamusal harcamaları karşılamak için kamu geliri elde etmek zorundalar. Kamu harcamalarının finansmanında kullanılabilecek en sağlıklı kamu kaynağı ise vergiler. Yürürlükte olan vergi kanunlarında, vergilendirebilecek bazı alanlar veya mükellef olarak yükümlülük yüklenebilecek bazı kişi ve gruplar sosyal ve ekonomik amaçlarla vergi dışı bırakılabilmekte.

Devletler, doğrudan harcama yapmak yerine vergi sistemini kullanarak belirli ekonomik ve sosyal amaçlarını daha etkin ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmek için; belirlenen bir sektöre, meslek veya mükellef gruplarına ya da faaliyete destek olmak amacıyla vergisel ayrıcalıklar uygulayabiliyor. Vergi harcaması olarak adlandırılan bu uygulamalar; vergi muafiyeti, vergi istisnası, düşük oran uygulaması, verginin mahsubu ve vergi ertelenmesi gibi şekillerde olabiliyor.

Bu bağlamda vergi harcaması; belirli ekonomik ve sosyal amaçlara ulaşmak için, kanunun öngördüğü standart vergi yapısı ile uyumlu olmayan ve genele ilişkin düzenlemelerden ayrıcalıklı olarak, kanuni bir hükümden kaynaklanan vergi geliri kaybı veya ertelenmesi şeklinde karşımıza çıkıyor.

VERGİ HARCAMASI KAVRAMI

Küresel çerçevede vergi harcamaları konusunda genel anlamda bir birliklik bulunmakta. Uygulamada vergi harcamaları esas olarak; vergi muafiyet ve istisnaları, indirimler, mahsuplar, düşük vergi oranı ve vergi ertelenmesinden oluşmakta.

Dünyada vergi harcaması 1960'lı yıllarda ortaya çıkan bir kavram iken ülkemizde 2000'li yıllarda önem kazanmaya başladı. Bu çerçevede Maliye Bakanlığı bünyesinde ilk vergi harcaması raporu 2001 yılında yayınlanmış olmakla birlikte, vergi harcaması müessesesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile mevzuatımızda yerini aldı.

Bu yasal düzenlemeden sonra 2006 yılından

itibaren; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu ve diğer bazı kanunlarda yer alan istisna, muafiyet ve indirimlerden veri temin edilebilenlerden oluşturulan vergi harcamaları listesi her yıl bütçe eki olarak hazırlanıp açıklanmakta.

VERGİ HARCAMALARI RAPORU

5018 sayılı Kanuna istinaden Maliye Bakanlığı Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü tarafından Vergi Harcamaları Raporu'nun ilki 2007 yılında yayımlanmıştı.

2016 yılında yayımlanan Vergi Harcamaları Raporu'nda ise ulusal ve uluslararası vergi sistemleri ve mevzuatlarında meydana gelen değişiklikler incelenip OECD ve Avrupa ülkeleri uygulamaları dikkate alınarak kapsamlı bir çalışma yapılmıştı.

Son yayımlanan 2017 yılı Vergi Harcamaları Raporu'nda ise, 2016 yılı Vergi Harcamaları Raporu'nun yayımından sonra uygulamaya konulan yeni vergi harcamalarına ve bunların teknik hesaplama yöntemlerine yer verilerek kamuoyu ile paylaşıldı.

VERGİ HARCAMALARININ TAHMİNİ

Bir ülkenin mevcut vergi kaynaklarının ne kadarından vergi topladığı, ne kadarını vergi dışı bıraktığı, vergi dışı kalan kısımlardan kimlerin yararlandığı, vergi dışı bırakmış olduğu bir kaynağın vergilendirilmesi halinde ne kadar ek vergi tahsil edeceği, uygulanan sosyo-ekonomik politikalar açısından büyük önem arz etmekte. Bu nedenle de vergi harcamalarının neler olduğu, bu vergi harcamalarının maliyetinin ne kadar olduğunun bilinmesine yönelik kapsamlı çalışmalar yapılmakta.

Vergi harcamalarının tahmin edilmesinde birçok yöntem olmakla birlikte esas olarak üç yöntem kullanılıyor. Bunlar sırasıyla; vazgeçilen gelir yöntemi, kazanılan gelir yöntemi ve eşdeğer harcama yöntemi.

Vergi harcamaları ölçülürken genellikle birçok

BAŞLICA VERGİ HARCAMALARI

Vergi harcaması türü	(Bin TL)	2016	2017
Gayrimenkul sermaye iradi istisnası		979.487	1.139.795
Kar payı istisnası		2.384.817	2.775.120
Asgari geçim indirimi		23.864.040	27.919.781
Bazı menkul kıymetlerin vergilendirilmemesi		4.058.693	4.722.959
Portföy İşletmeciliği Kazancı		2.266.238	2.637.142
Taşınmaz ve İştirak hissesi satış kazancı istisnası		2.176.868	2.713.035
Yurtdışı inşaat işlerine yönelik kurumlar vergisi istisnası		946.359	1.101.245
İndirimi Kurumlar Vergisi Desteği		2.344.934	5.072.000
Serbest bölgedeki imalatçılara yönelik kurumlar vergisi istisnası		639.632	744.318
Gemi siciline kayıtlı gemiler için kurumlar vergisi istisnası		406.920	473.519
Teknoloji geliştirme bölgelerine yönelik kurumlar vergisi istisnası		321.587	374.219
Arge indirimi		755.860	879.568
Deniz ve hava taşıtlarına yönelik KDV istisnası		2.464.196	2.867.499
Taahhüt belgeli yatırımlarda KDV istisnası		2.591.278	3.015.380
Tarım ve hayvancılığa yönelik KDV istisnası		4.974.596	5.788.763
Vergiden muaf esnafa yönelik KDV istisnası		1.927.176	2.242.587
Taşınmaz ve İştirak hissesi satışı KDV istisnası		1.267.449	1.474.886
Yap İşlet Devret Modeline Yönelik KDV istisnası		1.553.198	1.807.403
Engellilere yönelik araç alımı ÖTV istisnası		1.130.862	1.315.945
Havayolu taşımacılığına yönelik yakıt ÖTV istisnası		3.511.584	4.086.387

ülke tarafından; imtiyaz ortadan kaldırıldığında ve mükellefin ekonomik davranışı değişmediğinde tahsil edilebilecek vergiyi hesaplayan "vazgeçilen gelir" yöntemi kullanılıyor.

Ulaşılabilir veriye sahip olan tüm OECD ülkeleri düzenli vergi harcamaları raporlarında vazgeçilen gelir yöntemini kullanmakta. Bunun sebebi davranışlardaki değişimlerin hesaba katılmasının zor olması ve her zaman vergi harcamasına denk bir harcama programının bulunmaması. Ülkemizde de bu yöntem kullanılıyor.

NE İŞE YARIYOR?

Vergi harcamaları tahminleri; mali şeffaflığın ve hesap verebilirliğin artırılması, vergi sistemi işleyişinin etkinliğinin ölçülmesi, kaynakların verimli ve adil paylaşılmasının sağlanması, kamu mali yapısının güçlendirilmesi amaçlarına ve hedeflerine hizmet ediyor.

Ülkemizde de 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 15'inci maddesiyle vergi harcamalarının her yıl bütçe kanununda yer alması hüküm altına alınmış durumda. Bu hükümle, vergi harcamalarının bütçeye olan maliyeti ile vergi harcaması uygulamalarından yararlananlarla ilgili olarak ön fikir sağlanması amaçlanıyor.

HESAPLAMA ŞEKLİ

Vergi Harcamaları Raporu'nun hazırlanması aşamasında öncelikle; vergi harcamalarının önemli bir kısmını oluşturan 193 sayılı GVK, 5520 sayılı KVK, 3065 sayılı KDV Kanunu ve 4760 sayılı

ÖTV Kanunu ile diğer bazı önemli kanun ve Bakanlar Kurulu Kararları ile düzenlenen vergi istisnalarından, muafiyet ve indirimlerinden, vergi iadelerinden vergi harcaması oldukları düşünülenler, ilgili kanun başlığı altında madde numaralarına göre sıralanıyor.

Vergi harcaması olarak değerlendirilen düzenlemelerin bir önceki yıl gerçekleşme tutarları (Gelir İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere birçok kurum

ve kuruluştan bilgi talep edilmek suretiyle tespit ediyor), diğer yıllar için ise tahmin tutarları ile diğer vergi kanunlarında yer alan vergi harcamasına ilişkin hükümler ve vergi kanunları dışındaki kanunlarda yer alan hükümlere ise rapor ekinde yer veriliyor.

Yine raporda; kullanılan verinin güvenilirliği ve kalitesine göre "çok iyi", "iyi" ya da "yaklaşık" ifadeleri kullanılarak gerçekleşme/tahmin tutarlarının dereceleri ayrıca belirtiliyor.

BAŞLICA VERGİ HARCAMALARI

Nicelik itibarıyla en önemli vergi harcaması kalemleri yukarıdaki tabloda yer alıyor. Tüm harcamalara ise <http://www.gep.gov.tr/Web/GenelMudurlukDokuman.aspx?prmts=1594> adresinden ulaşmak mümkün bulunuyor.

2018-2020 DÖNEMİ TAHMİNLERİ

2018-2020 DÖNEMİ TAHMİNLERİ

Kanunun adı	(Milyon TL)	2018	2019	2020
GELİR VERGİSİ KANUNU		54.250	60.954	68.036
KURUMLAR VERGİSİ KANUNU		17.654	19.836	22.141
KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU		32.821	36.877	41.161
ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU		18.863	20.708	23.114
DİĞER KANUNLAR		8.554	9.611	10.728
TOPLAM		132.142	147.986	165.181

Vergi türleri itibarıyla 2018-2020 dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'na eklenen vergi harcaması tahmin tutarları ise yandaki tabloda yer alıyor.